

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 26.11.2007
COM(2007) 738 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK
ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

A fogyatékkal élők helyzete az Európai Unióban: a 2008–2009-es európai cselekvési terv

{SEC(2007)1548}

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	3
2.	A fogyatékkal élők helyzete.....	3
2.1.	Tények és adatok.....	3
2.2.	A növekvő gazdasági dimenzió	3
3.	Az EU fogyatékkal élőkkel kapcsolatos 2006–2007-es cselekvési tervének eredményei	4
3.1.	A Közösség és a tagállamok együttes fellépése	4
3.2.	EU-szintű fellépés	4
3.3.	Nemzeti szintű fejlemények.....	7
4.	Prioritások 2008-2009-re	8
4.1.	Fellépések a fogyatékkal élők társadalmi részvételéért és integrációjáért az akadálymentesítés eszközével.....	8
4.2.	Fellépések az alapvető jogok teljes körű biztosítása érdekében	11
5.	Következtetések	12

MELLÉKLETEK

1. BEVEZETÉS

A fogyatékkal élőkre vonatkozó bizottsági stratégia¹ célkitűzése 2003 óta az, hogy az esélyegyenlőség a fogyatékkal élők számára valósággá váljon. 2007-ben az Európai Közösség és tagállamai aláírták a fogyatékkal élők jogairól szóló ENSZ-egyezményt² (a továbbiakban: ENSZ-egyezmény), és ezzel ismét kinyilvánították azt az álláspontjukat, hogy a fogyatékoság széles értelemben vett emberi jogi kérdés³, amelyet jogi szabályozás alá kell vonni.

Az EU fogyatékkal élőkkel kapcsolatos 2003–2010-es cselekvési terve (Disability Action Plan, a továbbiakban: DAP) lehetőséget ad e stratégia végrehajtására, mivel a fogyatékosággal kapcsolatos kérdéseket minden érintett EU szakpolitikában figyelembe veszi. A tagállamok továbbá a 2003-as tanácsi következtetéseknek megfelelően⁴ aktívan érvényesítik a fogyatékkal élők szempontjait minden idevágó szakpolitikai területen.

A DAP kétéves szakaszokra oszlik, amelyek szakpolitikai prioritásai válaszolni kívánnak a fogyatékkal élő embereket sújtó egyenlőtlenségekre. E közleménynek három célja van:

- a) elemezni a fogyatékkal élők helyzetében bekövetkezett változásokat;
- b) beszámolni a DAP második szakaszának (2006–2007) eredményeiről; és
- c) meghatározni a 2008–2009-es prioritásokat a DAP stratégiai célkitűzéseinek elérése érdekében.

2. A FOGYATÉKKAL ÉLŐK HELYZETE

2.1. Tények és adatok

A legújabb adatok elemzése⁵ (1. melléklet) megerősíti, hogy a fogyatékoság és az öregedés között szoros összefüggés áll fenn. Arra is rámutat, hogy a fogyatékkal élők továbbra is aránytalan módon ki vannak rekesztve a munkaerőpiacról, és hogy a fogyatékkal élő nőket ez a hátrány még a férfiaknál is inkább sújtja (2. melléklet). Az elemzésből az is kiderül, hogy a szellemi fogyatékosággal élő és tanulási nehézséggel küzdő embereknek még a mozgássérülteknél is kevesebb esélyük van arra, hogy foglalkoztassák őket.

2.2. A növekvő gazdasági dimenzió

Az esélyegyenlőség szempontjából súlyos probléma a fogyatékosággal élők kizárása a munkaerőpiacról, ám a kérdésnek van gazdasági vetülete is. A demográfiai változások következtében egyre zsugorodó munkaerő problémájával szembeesülve az Európai Tanács 2006-os tavaszi ülésén⁶ rávilágított arra, hogy a lehető legjobban ki kell aknázni a

¹ COM(2003) 650.

² <http://www.un.org/esa/socdev/enable/>.

³ Állampolgári, politikai, gazdasági, társadalmi és környezeti jogok.

⁴ A Tanács következtetései a fogyatékkal élők európai éve nyomonkövetéséről 15512/03.

⁵ Fogyatékkal élő férfiak és nők az EU-ban (*Men and women with disabilities in the EU*), Applica, CESEP és Alphametrics, 2007.

⁶ 34. következtetés.

munkaerőpiacról kirekesztett emberek kihasználatlan potenciálját, és a fogyatékkal élőket az ezen a téren kiemelt fontosságú csoportok közé sorolta.

Ez a tény az előregedés és a fogyatékoság közötti összefüggéssel együtt egyre inkább előtérbe helyezi a hozzáférhetőség iránti igényt⁷. A hozzáférhető termékek piacának gazdasági jelentősége egyre nő, és – elsősorban az Egyesült Államokban és Japánban – az innováció egyik motorjává vált, különösen az információs és kommunikációs technológiák (IKT) területén. Az amerikai jogszabályok akadálymentesítési követelményeket tettek kötelezővé a közbeszerzési eljárások során, ezzel is előmozdítva a fogyatékkal élő szövetségi alkalmazottak munkahelyének alkalmasabbá tételét. Az akadálymentesítésen múlhat akár az is, hogy egy fogyatékkal élő ember a munkapiac aktív résztvevője-e vagy megélhetése a szociális segélyektől függ.

Az előregedő népesség növekvő igényei láttán a szociális szolgáltatási ágazat is folyamatosan gyarapszik, és új munkahelyeket teremt. 2004-ben a fogyatékkal élőknek szolgáltatásokat nyújtó szektor több mint 8 millió személyt alkalmazott, mintegy 68 milliárd eurós évi forgalmat valósított meg⁸; és ezek a számok feltételezhetően csak növekedni fognak⁹.

3. AZ EU FOGYATÉKKAL ÉLŐKKEL KAPCSOLATOS 2006–2007-ES CSELEKVÉSI TERVÉNEK EREDMÉNYEI

3.1. A Közösség és a tagállamok együttes fellépése

A fogyatékosággal összefüggő problémák közös európai megközelítése nagy hatással volt az ENSZ-egyezmény tartalmára, amelyben a fogyatékoság mint folyamatosan fejlődő fogalom jelenik meg, és ezzel az európai szociális modellt tükrözi. A megkülönböztetésmentességet, az esélyegyenlőséget és az aktív befogadást ötvöző EU-s megközelítés fő elemei szintén az egyezmény középpontjában állnak.

A 2007 júniusában a fogyatékkal élőkkel kapcsolatos kérdésekről tartott informális miniszteri találkozón a tagállamok és a Bizottság megegyezett abban, hogy a civil társadalommal együtt az ENSZ-egyezmény következetes és összehangolt végrehajtására fognak törekedni. Megállapodtak abban is, hogy az EU fogyatékosággal foglalkozó magas szintű csoportjának meg kell állapítania, melyek a közös kihívások és megoldások, és az e kérdésekkel foglalkozó soron következő miniszteri találkozók ezokról be kell számolnia

3.2. EU-szintű fellépés

A 2006–2007-es DAP a fogyatékkal élők független életvitelének előmozdítása érdekében négy kérdést helyezett előtérbe: a (gazdasági) tevékenység ösztönzését, a jó minőségű segítségnyújtási és gondozási szolgáltatásokat, az alapvető termékek és szolgáltatások akadálymentesítését, valamint az EU elemző kapacitásának növelését.¹⁰

• A szakmai tevékenység ösztönzése

⁷ http://ec.europa.eu/employment_social/social_situation/studies_en.htm.

⁸ A fogyatékos emberek számára szolgáltatást nyújtó szervezetek európai szövetsége, EASPD (European Association of Service Providers for People with Disabilities)

⁹ OECD, 2007. április 4., 26. sz. egészségügyi munkadokumentum, <http://www.oecd.org/dataoecd/13/8/38343783.pdf>

¹⁰ COM(2005) 604, 2005.11.28.

A fogyatékkal élők gyenge munkaerő-piaci részvétele részben a megkülönböztetéssel összefüggő, részben viszont attól független okokra vezethető vissza. Ez a helyzet különböző jellegű eszközök együttes felhasználását indokolja, hiszen egyidejűleg kell küzdeni a megkülönböztetés ellen, aktív támogatást biztosítani és gondoskodni az akadálymentesítésről.

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló irányelv¹¹ az összes tagállam átültette nemzeti jogába; végrehajtásáról 2008 elejére készül jelentés. Az Európai Bíróság a fogyatékos fogalmának értelmezésére vonatkozó ítéletében¹² hangsúlyozta a betegség és a fogyatékos fogalma közötti megkülönböztetés szükségességét az irányelv alkalmazásában. Döntés várható a fogyatékos személyek gondviselőinek a fogyatékos személlyel való kapcsolat miatti hátrányos megkülönböztetéséről is¹³.

A Bizottság rövidesen befejezi az állami támogatások csoportmentesítéséről szóló új rendelet kidolgozását¹⁴, amely egyszerűsíteni fogja a fogyatékkal élő személyek foglalkoztatására és képzésére nyújtott támogatásokra vonatkozó szabályokat, és egyes támogatási rendszereket mentesít a Bizottsághoz intézett előzetes értesítés benyújtásától.

A fogyatékkal élők foglalkoztatási és társadalmi integrációja, valamint az akadálymentesítés előmozdításában fontos szerepet játszik a kohéziós politika azokon a működési programokon keresztül, amelyeket a tagállamok, a régiók és a Bizottsággal együttműködő partnerek szélesebb köre készít elő és valósít meg az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és az Európai Szociális Alap (ESZA) finanszírozásával. A 2007–2013-as időszakra vonatkozó általános rendelet előírja, hogy „a fogyatékossgal élő személyek hozzáférése az egyik olyan kritérium, amelynek az alapokból társfinanszírozott műveletek meghatározásakor meg kell felelni, és amelyet a megvalósítás különböző fázisaiban figyelembe kell venni”¹⁵.

- **A jó minőségű gondozáshoz és támogató szolgáltatásokhoz való hozzáférés**

A fogyatékossgal foglalkozó magas szintű csoport állásfoglalást¹⁶ bocsátott ki arról, hogy a fogyatékossgal fogalmát a nyílt koordinációs módszer alá kell vonni a társadalmi integráció, a szociális védelem és a tartós ápolás területén. A dokumentum foglalkozik a bevált gyakorlatokkal, és a következetes megközelítés érdekében ajánlásokat tesz a fogyatékkal élők szempontjainak a nemzeti szakpolitikákban való általános érvényesítésére. Egy készülőben lévő másik vizsgálat¹⁷ a nagymértékű függőségben élő vagy összetett szükségletekkel rendelkező személyek elleni diszkrimináció különleges kockázataival foglalkozik.

A magas szintű csoport kidolgozta a fogyatékkal élőknek nyújtott általános érdekű szociális szolgáltatások minőségére vonatkozó,¹⁸ az emberi jogokon és a teljes körű minőségirányításon alapuló, uniós szintű gyakorlati kereteket. Ez a keret lehetővé teszi annak megértését, hogy mit jelent a minőség az ilyen szolgáltatások tekintetében, továbbá közös

¹¹ A 2000.11.27-i 2000/78/EK irányelv.

¹² A C-13/05 sz. Chacon-Navas kontra Eures CSA ügy.

¹³ C-303/06 sz. S. Coleman kontra Attridge Law, Steve Law ügy.

¹⁴ http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/reform/reform.cfm.

¹⁵ A Tanács 1083/2006/EK rendeletének 16. cikke.

¹⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/index/hlg_esf_nsrf_en.pdf

¹⁷ A VT/2006/014 pályázati felhívásról szóló végleges jelentés (2008-ban várható).

¹⁸ További tájékoztatás a általános érdekű szociális szolgáltatásokról: http://ec.europa.eu/employment_social/social_protection/questionnaire_en.htm.

ismertetőjegyeket és azoknak megfelelő kritériumokat határoz meg. Előtérbe helyezi a szolgáltatások sokféleségét és sajátosságait, valamint hangsúlyozza a minőségi mutatók szükségességét. A szociális védelemmel foglalkozó európai bizottság tanulmányozni fogja ezt a dokumentumot, amelyet az általános érdekű szociális szolgáltatások minőségére vonatkozó európai stratégia kidolgozásánál majd figyelembe kell venni.

A közösségi alapú szolgáltatások jobb lehetőségeket nyújtanak a független életvitelre, mint az intézményi ellátás¹⁹. Egy várhatóan 2007 végéig közzéteendő, a közösségi szolgáltatások (gondozás, egészség és támogatás) költségeiről szóló tanulmány eredményei²⁰ szintén táplálni fogják az Európa Tanáccsal²¹ folytatott párbeszédet a fogyatékkal élő gyerekek intézményeken kívüli gondozásáról.

• A termékek és szolgáltatások akadálymentesítése

A légi járműveken utazó, fogyatékkal élő, illetve csökkent mozgásképességű személyek jogairól szóló 2006-os rendelet²² az első olyan európai jogszabály, amely a fogyatékkal élő személyeket a nem fogyatékkal élőkkel egyenrangúként kezeli. A rendelet kötelezi a repülőterek vezetését, hogy a fogyatékkal élőknek díjmentesen segítséget nyújtson, és gondoskodjon az akadálymentességről. Hasonló kötelezettségeket fogadtak el a nemzetközi vasúti ágazatra nézve is.

Az elektronikus hozzáférhetőségről szóló közleménnyel²³ összhangban ösztönzik az információs és kommunikációs technológiákhoz (IKT) való hozzáférést is. A Bizottság szabványosítási megbízást adott ki abból a célból, hogy akadálymentesítési követelményeket fejlesszenek ki az IKT-termékek és -szolgáltatások közbeszerzésére, a megfelelőségértékelés szempontjaira is kitérve. Az elektronikus hírközlés akadálymentesítésére vonatkozó tagállami jogszabályokról szóló tanulmány hangsúlyozta, hogy meg kell erősíteni az akadálymentesítéssel kapcsolatos európai rendelkezéseket²⁴. Jelentős beruházásokat valósítottak meg a hozzáférhető IKT-k és a segítő technológiák fejlesztése és a vonatkozó kutatás terén²⁵.

A felhasználók és az IKT-ágazat támogatását élvező, az amerikai hatóságokkal folytatott párbeszéd az akadálymentesítés globális piacainak szabványaira és előnyeire összpontosít. A Bizottság részt vesz a *US Access Board* bizottság munkájában, amely a rehabilitációról szóló törvény (*US Rehabilitation Act*) 508. szakaszában előírt szabványok felülvizsgálatán dolgozik. Információt cseréltek az épített környezetre alkalmazandó akadálymentesítési szabványok használatáról is.

A Bizottság az épített környezet akadálymentesítésével foglalkozó több kísérleti projektet és kutatási programot támogat. Ezek eredményei között szerepel egy közigazgatási szerveknek szánt útmutató az akadálymentesítés figyelembe vételéről az épületekre vonatkozó közbeszerzési eljárások során, az akadálymentesítéssel kapcsolatos képzési anyagok

¹⁹ Lásd az "Included in Society" c. tanulmányt, http://ec.europa.eu/employment_social/index/socinc_en.pdf.

²⁰ A VT/2006/021 pályázati felhívásról szóló végleges jelentés (2007).

²¹ A fogyatékkal élők rehabilitációjával és társadalmi integrációjával foglalkozó bizottság (CDPRR)

²² A 2006. július 5-i 1107/2006/EK rendelet.

²³ COM(2005) 425 végleges, 2005.09.13.

²⁴ A „befogadó kommunikációval” (inclusive communication) foglalkozó csoport (INCOM) jelentése.

²⁵ Több mint 60 millió euró a 6. uniós kutatási keretprogramban.

szakemberek számára, valamint az akadálymentes turizmussal foglalkozó európai hálózat megteremtése.²⁶

- **Az EU elemző kapacitásának növelése**

A tájékozottabb és célirányosabb szakpolitikai döntésekhez tovább kell folytatni a fogyatékkal élők helyzetére vonatkozó adatok gyűjtését. Az Eurostat további erőfeszítéseket tesz a fogyatékkal élőkre vonatkozó közösségi statisztikák továbbfejlesztésére az európai statisztikai rendszeren belül.

A Bizottságnak a fogyatékkal élőkre vonatkozó statisztikák fejlesztésére irányuló fellépéseiről a 3. melléklet számol be.

- **Egyéb fontosabb fejlemények**

A 2006-ban elfogadott 2007–2013-as Progress program²⁷ támogatást nyújt a fogyatékosági stratégia végrehajtásához, többek között a fogyatékkal élők legfontosabb európai szervezetei működési költségeinek társfinanszírozásán²⁸ keresztül.

A megkülönböztetés – a fogyatékoságon alapuló megkülönböztetést is beleértve – különös figyelemben részesül a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség európai évében (2007) megvalósuló közösségi és nemzeti kezdeményezések alkalmával is.

A 2006–2007-es DAP végrehajtására vonatkozóan a 4. melléklet ad részletes tájékoztatást.

3.3. Nemzeti szintű fejlemények

A legtöbb tagállam ma már a leginkább hátrányos helyzetű társadalmi csoportok között tartja nyilván a fogyatékkal élőket, és a nyitott munkaerőpiacon való foglalkoztathatóságuk javítása érdekében a közösségi prioritásokat tükröző fellépéseket és programokat²⁹ dolgozott ki. Egyre több a pozitív intézkedés, de azok még nem kötődnek eléggé a nemzeti reformprogramokban tükröződő, szélesebb értelemben vett foglalkoztatási stratégiákhoz.

A tagállamok szintén haladásról számolnak be a fogyatékosággal kapcsolatos jogszabályok területén, valamint az oktatási és rehabilitációs programok, az akadálymentesítést célzó intézkedések, a fogyatékkal élőket támogató létesítmények, a helyi közösségi gondozás és az otthoni gondozás segítségével megvalósuló, a független életvitel érdekében hozott intézkedések, és azon jogorvoslati mechanizmusok tekintetében, amelyek révén biztosítható, hogy a fogyatékkal élők ténylegesen élhessenek jogaikkal. Több tagállam kötelezettségként írta elő a közigazgatási szervek számára a fogyatékkal élők esélyegyenlőségének előmozdítását.

A tagállamok intézkedéseiről az 5. melléklet számol be.

²⁶ A COM(2005) 604 közlemény 1. melléklete

²⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 1672/2006/EK határozata a Progress közösségi foglalkoztatási és társadalmi szolidaritási program létrehozásáról.

²⁸ 2007-ben több mint 1,2 millió euro.

²⁹ A szociális védelem és a társadalmi integráció célját szolgáló stratégiákról szóló 2007-es nemzeti jelentések és a tagállamok foglalkoztatásról szóló jelentései a nemzeti reformprogramok keretében, 2006.

4. PRIORITÁSOK 2008-2009-RE

A fogyatékkal élők helyzetének alakulását érintő elemzések és képviselőikkel folytatott konzultációk³⁰ nyomán a tagállamok és a többi érdekelt fél megállapította, hogy az akadálymentesítést az aktív integrációhoz és a jogok gyakorlásához vezető úton prioritásnak kell tekinteni.

Az akadálymentes termékek, szolgáltatások és infrastruktúrák – az oktatás és a foglalkoztatás előtt álló akadályok eltávolításával együtt – elengedhetetlenek ahhoz, hogy a fogyatékkal élők megkülönböztetéstől mentesen és integrációjukat elősegítő módon vehessenek részt az öregedő társadalom mindennapi életében. Az akadálymentesítés révén, amely az ENSZ-egyezménynek szintén egyik sarkköve³¹ a fogyatékkal élő nők és férfiak sokféle szükségletére integrált választ lehet adni.

Az akadálymentesítés megköveteli azoknak az akadályoknak felszámolását és eltávolítását, amelyek a fogyatékkal élőket gátolják abban, hogy gyakorolják képességeiket és teljes mértékben, egyenlő feltételek mellett vegyenek részt a társadalom életében. A megkülönböztetés rendszerből fakadó formái elleni küzdelem érdekében arra is szükség van, hogy az egyetemes tervezés (Design for All) befogadó szemléletű megközelítése különleges támogatási megoldásokkal párosuljon a különféle szakpolitikai területeken és eszközökben.

Az esélyegyenlőség európai évében folytatott egyik közvéleménykutatás³² során a válaszadók 91%-a egyetértett azzal, hogy többet kellene költeni a fogyatékkal élők életét megnehezítő fizikai akadályok eltávolítására – ami talán egyúttal az előregedő népesség szükségleteit is jelzi. Ebben a tekintetben a kohéziós politika végrehajtása várhatóan alá fogja támasztani a fogyatékkal élők integrációja – és többek között az akadálymentesítés – mellett szóló gazdasági érveket is.

4.1. Fellépések a fogyatékkal élők társadalmi részvételéért és integrációjáért az akadálymentesítés eszközével

• A munkaerőpiachoz való hozzáférés elősegítése

A fogyatékkal élők foglalkoztatási arányának növelése érdekében átfogó megközelítésre van szükség. Ennek a rugalmas foglalkoztatási programokat, a támogatott foglalkoztatást és az aktív befogadást össze kell kapcsolnia a megkülönböztetés-mentességre vonatkozó uniós jogszabályokat kiegészítő pozitív intézkedésekkel. Ebből a célból a Bizottság elemezni fogja a helyes gyakorlat példáit annak érdekében, hogy a munkahelyeket ésszerű mértékben a fogyatékkal élők szükségleteihez lehessen igazítani.

A rugalmas biztonságról szóló közleményével³³ összhangban a Bizottság tanulmányozni fogja, hogy a biztonsággal párosuló fokozott munkaerő-piaci rugalmasság általános keretében milyen lehetőségek kínálkoznak arra a fogyatékkal élők számára, hogy munkahelyet találjanak, és azt meg is tartsák. A rugalmas biztonság körébe beletartoznak a rugalmas és

³⁰ A fogyatékkal élőkkel foglalkozó magas szintű csoport 2007. februári és júniusi ülése.

³¹ Az általános elvekről szóló 3. cikk és a hozzáférhetőségről szóló 9. cikk

³² Megkülönböztetés az Európai Unióban :

http://ec.europa.eu/employment_social/eyeq/uploaded_files/documents/Eurobarometer_report_en_2007.pdf

³³ COM(2007) 359, 2007. június 27.

megbízható szerződéses konstrukciók, a részmunkaidős foglalkoztatás, az ideiglenes munkavégzés, az aktív munkaerő-piaci szakpolitikák, az átfogó és egész életen át tartó tanulási stratégiák és a munkanélküliség időszakában megfelelő jövedelempótlást nyújtó, korszerű szociális biztonsági rendszerek. A Bizottság továbbá foglalkozni kíván a munkahelyek megtartását célzó programokkal, amelyek a munkaerőpiac idő előtti elhagyását hivatottak megelőzni, valamint a jövedelempótló támogatást (rokkantsági ellátás) nyújtó pénzügyi támogatási rendszer reformjával is. Ennek érdekében szakértők közötti tapasztalatcserére és a helyes gyakorlatok meghatározására kerül majd sor tematikus szakértői értékelés alapján, valamint a fogyatékkal élő foglalkozó magas szintű csoport és az európai foglalkoztatási bizottság (EMCO) részvételével.

A támogatott foglalkoztatás személyes segítséget és munkahelyi átalakításokat biztosít a fogyatékkal élők szükségleteinek figyelembe vétele érdekében a nyitott munkaerőpiacon, de teljes potenciálja egyelőre kihasználatlan. Nagyobb figyelmet kell fordítani a vállalatok követelményeire, hogy jobban meg lehessen felelni a munkaerőpiac szükségleteinek. A Bizottság arra fogja ösztönözni a foglalkoztatási szolgáltatásnyújtókat, hogy egyeztessenek a munkaadókkal a szakmai képzési és újrabeilleszkedési szolgáltatások tervezése során. A Bizottság együtt fog működni az állami foglalkoztatási szolgálatok vezetőinek európai hálózatával³⁴ a fogyatékkal élők számára hozzáférhető foglalkoztatási szolgáltatások javítása érdekében. Munkadokumentumot fog kiadni, amelyben ismertetik az európai foglalkoztatási stratégia foglalkoztatási iránymutatásainak megfelelő helyes gyakorlatok példáit, és javaslatokat adnak arra nézve, hogyan lehet segíteni a fiatal fogyatékkal élőket az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenet során³⁵. E dokumentumot a fogyatékkal élő foglalkozó magas szintű csoport, valamint az európai foglalkoztatási bizottság (EMCO) is megkapja abból a célból, hogy a nemzeti reformprogramok még nagyobb mértékben figyelembe vegyék a fogyatékkal élő kapcsolatos szempontokat, és nemzeti célkitűzéseket fogalmazzanak meg³⁶. A Bizottság emellett továbbra is segíti a támogatott foglalkoztatást az állami támogatásokra vonatkozó egyszerűsített szabályokkal összhangban, és támogatja a hátrányos helyzetben levők, köztük a fogyatékkal élők aktív integrációjára irányuló politikát, amely a munkaerőpiacra fenntartott kapcsolat mellett a megfelelő jövedelempótlásról és jó minőségű szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférésről is gondoskodik.³⁷

• A termékek, szolgáltatások és az infrastruktúra akadálymentesítésének fellendítése

Ha a fogyatékkal élők jobban hozzáférnek az alapvető termékekhez, szolgáltatásokhoz és infrastruktúrákhoz, fogyasztóként viselkedhetnek. Az akadálymentesítés európai piaca világos szabályokat kíván meg az érintett ágazatokban. A tervezésben, a fejlesztésben és a gyártásban részt vevő szereplőknek megfelelő kompetenciákkal kell rendelkezniük az akadálymentesítés terén. Az akadálymentességet biztosító eszközöket ezeknek az ágazatoknak egyedi termékfejlesztési ciklusaihoz kell igazítani.

A Bizottság az akadálymentesítés jogszabályi kereteinek kidolgozásán munkálkodik a közlekedés és az IKT területén. A légi közlekedésre vonatkozó legutóbbi európai jogszabályra³⁸ és a nemzetközi vasútvonalakon utazó fogyatékkal élő és csökkent

³⁴ Amelyet 2007-ben hoztak létre:
http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/pub_empl_services_en.htm.

³⁵ http://ec.europa.eu/employment_social/news/2007/sep/com498_en.pdf.

³⁶ Nevezetesen az európai foglalkoztatási stratégia 19. iránymutatása alapján.

³⁷ COM(2006) 44 végleges, 2006. február 8.

³⁸ A 2006. július 15-i 1107/2006/EK rendelet (HL L 243., 2002.9.27.)

mozgásképességű személyek jogaira vonatkozó rendeletre építve a Bizottság hasonló jogalkotási javaslatokat kíván tenni a tengeri szállítás, valamint az autóbusz- és a távolsági autóbuszközlekedés területén is.

Az IKT tekintetében a Bizottság az elektronikus hírközlési csomag³⁹ felülvizsgálata során meg kívánja erősíteni az akadálymentesítésre vonatkozó rendelkezéseket, olyan területeken is, mint a segélyhívó szolgálatok és a szöveges kommunikáció. Ahogyan az elektronikus hozzáférhetőségről szóló 2005-ös közleményében erre kötelezettséget vállalt, a Bizottság e-integrációról szóló közleményében⁴⁰ értékelte az eddigi fejlődést és új javaslatokat tett. Ennek keretében 2008-ban a Bizottság a mindenki számára elérhető információs társadalom kialakításához horizontális jogszabályi koncepciót céloz meg, amellyel biztosíthatja az esélyegyenlőséget és egy hatékonyabb belső piacot. Több mint 100 millió eurós költségvetés jut az akadálymentes informatikai és hírközlési technológiákkal kapcsolatos kutatásra és fejlesztésre⁴¹.

Az e területeken működő ágazatok közötti konkurencia serkentése várhatóan továbbfejleszti az akadálymentesítés európai piacát, és annak szereplőit jobb helyzetbe juttatja a világpiacra. Az akadálymentesítési szabványok fejlesztése és használata olyan kompatibilis és versenyképes megoldásokra ösztönöz például a közbeszerzési eljárások során, amelyek a felhasználók funkcionális követelményeinek és az interoperabilitás kérdésének együttes figyelembe vételét kívánják meg, és az innovációnak is teret engednek.

Az épített környezet akadálymentesítése hozzájárul az építési piac fenntarthatóságához. A mindenki számára hozzáférhető közösségi környezet kifejlesztésének elősegítése érdekében a Bizottság megbízást dolgoz ki az európai szabványügyi szervezetek számára a különösen a közbeszerzési eljárások során alkalmazandó akadálymentesítési követelmények meghatározására.

- **A Bizottság elemző kapacitásának megszilárdítása az akadálymentesítés támogatása érdekében**

Megbízhatóbb és összehasonlíthatóbb adatokra van szükség a fogyatékosokra és a fogyatékkal élők társadalmi részvételére vonatkozóan ahhoz, hogy felmérhessük integrációjuk előrehaladását, és megfeleljünk az ENSZ-egyezmény nyomonkövetési követelményeinek⁴². A 3. mellékletben bemutatott új „fogyatékoság és társadalmi integráció” modul független modulként használható.

Hamarosan létrejön a fogyatékosággal foglalkozó európai kutatók hálózata, amely tényfeltárás és adatgyűjtés, valamint a DAP-ra vonatkozó ajánlások révén nyújt majd tudományos háttérrel és segítséget.

³⁹ http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecommm/tomorrow/roadmap/index_en.htm.

⁴⁰ COM(2007) 694: Az e-integrációra vonatkozó európai i2010 kezdeményezés. „Részvétel az információs társadalomban”

⁴¹ Hetedik kutatási és fejlesztési keretprogram, IKT és öregedés; hozzáférhető és a társadalmi integrációt elősegítő IKT: http://cordis.europa.eu/fp7/ict/programme/challenge7_en.html; Versenyképességi és innovációs program, Ikt-technológiák a hozzáférhetőség, az idős korúak és a társadalmi integráció szolgálatában: http://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/library/ref_docs/docs/cip_ictsp_wp.pdf.

⁴² 31. cikk.

4.2. Fellelések az alapvető jogok teljes körű biztosítása érdekében

• Az ENSZ-egyezmény végrehajtásának előmozdítása

Az ENSZ-egyezmény aláírására vonatkozó tanácsi határozat 2007 márciusában történt elfogadására építve a fogyatékoságügygel foglalkozó európai miniszterek és a Bizottság júniusban Berlinben megállapodott abban, hogy az egyezményt a tagállamoknak minél előbb ratifikálniuk kell. A Bizottság 2008 elején tanácsi határozatjavaslatot fog előterjeszteni annak érdekében, hogy az Európai Közösség megkösse az ENSZ-egyezményt. Ennek előkészítése érdekében a Bizottság tanulmányozza a közösségi jogszabályokat, hogy meghatározza a Közösség hatáskörének terjedelmét, és megállapítsa, szükséges-e módosítani a másodlagos európai joganyagot, illetve kiigazítani az érintett politikákat. Megvizsgálja továbbá az egyezmény megkötésének az európai intézményekre gyakorolt hatását is. A fogyatékosággal foglalkozó magas szintű csoport rendszeresen be fog számolni az ENSZ-egyezmény végrehajtása során elért előrehaladásról.

Mivel a fogyatékoság közösségi megközelítése és az ENSZ-egyezmény nagyban hasonlít, a DAP elő fogja segíteni az egyezmény gyakorlati alkalmazását európai szinten, a nemzeti intézkedések kiegészítéseképpen. Az egyezmény végrehajtásához különösen a foglalkoztatás, a szociális szolgáltatások, a független életvitel, az akadálymentesítés és a fejlesztési támogatás területén megvalósuló fellépések járulnak hozzá. A Bizottság különös figyelmet fog fordítani azokra az intézkedésekre, amelyek a nemek közötti esélyegyenlőség általános érvényesítésének elvét összekapcsolja a nemek közötti egyenlőséget szem előtt tartó egyes rendelkezésekkel. Az akadálymentesítés területén a Bizottság részt vesz a beilleszkedést elősegítő IKT-kre irányuló átfogó ENSZ-kezdeményezésben, amelynek célja a hozzáférhetőségre vonatkozó rendelkezések végrehajtásának elősegítése.

Az ENSZ-egyezményből fakadó kötelezettségeivel⁴³ összhangban a Bizottság továbbra is együttműködik az európai nem kormányzati szervezetekkel, konzultál a fogyatékkal élők képviselői szervezeteivel és elősegíti részvételüket, továbbá az ENSZ-egyezmény által létrehozott bizottság⁴⁴ európai tagjait felkéri, hogy vegyenek részt a fogyatékosággal foglalkozó magas szintű csoport munkájában.

Az ENSZ-egyezmény hatékony végrehajtása a regionális és a helyi hatóságok aktív részvételét is megköveteli. A Bizottság olyan képzési modulok kidolgozásával is támogatni fogja ezt a folyamatot, amelyek elősegítik a tudatosság növelését és a jogszabályok értelmezését az ENSZ-egyezmény fényében.

Az új európai „fogyatékoság és társadalmi integráció” modul, amelynek célja a fogyatékoság felmérése a társadalmi integrációs és környezeti tényezők figyelembevételével, szintén hozzá fog járulni az ENSZ-egyezmény célkitűzéseinek megvalósítása során elért eredmények nyomon követéséhez.

• A hátrányos megkülönböztetés elleni védelemre vonatkozó közösségi jogszabályi keret kiegészítése

⁴³ 4.3. cikk.

⁴⁴ 34. cikk.

A Bizottság az EK-Szerződés 13. cikke alapján 2008-ban irányelvjavaslatot⁴⁵ készül betervezni a meglévő közösségi keret kiegészítésére a többek között fogyatékoságon alapuló megkülönböztetés leküzdése érdekében a foglalkoztatáson kívül álló területeken is. Ez a kezdeményezés az egyéni jogokat érinti, és az akadálymentes környezet biztosításához is hozzá kíván járulni. A meglévő jogszabályi rendelkezések vizsgálata során gyűjtött információk alapján hatásvizsgálat kezdődött⁴⁶. Ennek keretében különböző konzultációkra kerül sor, többek között nyilvános online kérdőív és a nem kormányzati szervezetekkel, valamint az üzleti világ képviselőivel folytatott tanácskozások formájában.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Az Európai Unió elkötelezte magát amellyel, hogy a fogyatékkal élők gyakorolhassák jogaikat: ez a közlemény ezt az elkötelezettséget tükrözi. A fogyatékkal élőket állampolgárokként és aktív társadalmi-gazdasági szereplőkként kezeli, akik hozzájárulnak a fenntartható és szolidáris, mindenki számára esélyegyenlőséget nyújtó Európa építéséhez. Minden e közleményben javasolt intézkedésnek az a célja, hogy választ adjon a fogyatékkal élők egyéni és igen különböző szükségleteire.

A megjelölt alapvető szakpolitikai területeken a haladás a szinergiák maximális kihasználását és a tagállamok tevékenységeivel való kiegészítő jelleget kívánja meg. A miniszterek elkötelezettsége, hogy együttesen nézzenek szembe a kihívásokkal és találják meg a megoldásokat az ENSZ-egyezmény végrehajtása során, következetes és összehasonlítható, mind az egyezmény céljait, mind a Bizottság és a tagállamok előrehaladását megfelelően tükröző nemzeti célkitűzések meghatározása felé nyit utat.

Ezért döntő fontosságú a Bizottság és a tagállamok közötti együttműködés, amelybe bekapcsolódnak a fogyatékkal élők és a többi érdekelt is. A fogyatékoságügygel foglalkozó európai miniszterek ezentúl évente megrendezendő találkozóit meg fogják szilárdítani Európa fogyatékosággal kapcsolatos stratégiáját.

⁴⁵ http://ec.europa.eu/atwork/programmes/docs/clwp2008_en.pdf

⁴⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pubst/stud/mapstrand1_en.pdf.